מז א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יב סמג עשין ג טוש"ע ח"מ סי' שסג סעיף ח:

מח ב מיי' שם הלכה יג וטור ש"ע שם סעיף טז:

מט ג מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שסח סעיף ב:

נ ד מיי' פ"ח שם הלכה ט סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

נא ה (מיי' פ"ה) [מיו שם וכפירושו כתב שאין כהלכה כרבי יוסי] וסמג שם טוש"ע שם סעיף ד:

נב ו מיי' פ"ה שם הלכה יג וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' שפז:

נג ז ח מיי' שם הלכה ו וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' שסח סעיף ג:

נד ט מיי' שם פ"ח הלכה ט וטוש"ע שם סעיף ג:

נה י מיי' שם הלכה ח סמג עשין ג טוש"ע ח"מ סי' שסו סעיף ו:

רבינו חננאל

ודחינן שאני התם דאיכא מחיצות. פי' נתמעט האוכל, מכדי שתי סעודות. מוסיף ומזכה לכל בני (אדם) מבוי, ואינו צריך להודיעם עכשיו כי נתמעט(ו) והוספתי עליו וזיכיתי לכם, שכבר הודיעם מקודם לכן. ועל אותה ידיעה הם סמוכין [ו]אין צריכין ידיעה אחרת. ואוקימנא למתניתין במין אחד. ומאי נתמעט דקתני נתמוטט. כלומר כלה לגמרי, ואפי' הכי מוסיף ומזכה ואין צריך להודיע. ואיבעית אימא מתניתין בשני מינין, ודוקא נתמעט ולא כלה כולו, אבל כלה לצריך להודיע. כדתניא כלה האוכל ממין אחד אינו צריך להודיע, משני מינין צריך להודיע. ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה (ואין צריך) [וצריך] להודיע. הא מתניתא פליגא על ר' יהודה דהא ר' יהודה בעירובי חצירות אמר מערבין לו לאדם שלא מדעתו, דתנן א"ר יהודה במה דברים אמורים שאין מערבין לו לאדם אלא מדעתו בעירובי תחומין, אבל בעירובי חצירות מערבין לו לדעתו ושלא לדעתו שזכין לו לאדם כו', ואוקימנא דודאי חולקין עליו חכמים, ואי מהתם הוה אמינא בחצר של שני מבואות הוא דפליגי, אבל בחצר של מבוי אחד אימא לא, כמו שהוא מפורש בסוף פרק זה, קמ"ל. וכמה הן מרובין (משבעה) [משמונה] עשר ואילך. קיימא לן שיעור העירוב מזון שתי סעודות לרבים וכל שכן למועטין. וכל עירוב שאילו בא לחלקו למי שעירב להן ואין מגיע לכל אחד ואחד כגרוגרת משיעור שתי סעודות הוו להו מרובין, וסגי להו בשתי סעודות. וקיימא לן דשמונה עשר גרוגרות הן שתי סעודות, לפי חשבון בן ברוקא ור' יוחנן בן ברוקא ור' שמעון שנותנין שיעור העירוב בקב ואם הם מרובין מי"ח בני אדם ולמעלה. ואפי' הן מאה ויותר כשיעור שתי סעודות להן העירוב. ואע"פ שאין העירוב מגיעם כגרוגרת. אבל (להן) [כשהן] מועטין פחותין מי"ח בני אדם, צריכין להיות עירובן כשיעור גרוגרת לכל אחד ואחד. ואם הוא פחות צריך להוסיף בעירוב למלאות לכל אחד ואחד כגרוגרת. א"ר יוסי במה דברים אמורים שצריך מזון לשתי סעודות למרובין, או כגרוגרת לכל אחד ואחד למעוטין בתחלת העירוב. אבל בעירובי חצירות אבל בעירובי חצירות חולקין עליו חכמים, ואי מהתם הוה אמינא בחצר של שני מבואות הוא דפליגי, אבל בחצר של מבוי אחד אימא לא, כמו שהוא מפורש בסוף פרק זה, קמ"ל. וכמה הן מרובין (משבעה) [משמונה] עשר ואילך. קיימא לן שיעור העירוב מזון שתי סעודות לרבים וכל שכן למועטין. וכל עירוב שאילו בא לחלקו למי שעירב להן ואין מגיע לכל אחד ואחד כגרוגרת משיעור שתי סעודות הוו להו מרובין, וסגי להו בשתי סעודות. וקיימא לן דשמונה עשר גרוגרות הן שתי סעודות, לפי חשבון בן ברוקא ור' יוחנן בן ברוקא ור' שמעון שנותנין שיעור העירוב בקב ואם הם מרובין מי"ח בני אדם ולמעלה. ואפי' הן מאה ויותר כשיעור שתי סעודות להן העירוב. ואע"פ שאין העירוב מגיעם כגרוגרת. אבל (להן) [כשהן] מועטין פחותין מי"ח בני אדם, צריכין להיות עירובן כשיעור גרוגרת לכל אחד ואחד. ואם הוא פחות צריך להוסיף בעירוב למלאות לכל אחד ואחד כגרוגרת. א"ר יוסי במה דברים אמורים שצריך מזון לשתי סעודות למרובין, או כגרוגרת לכל אחד ואחד למעוטין בתחלת העירוב. אבל בזמן שעירב כשיעור שנתנו חכמים לערב ונתמעט ונשתייר הימנו כל שהוא כשר. מתני', בכל מערבין. עירובי חצרות ותחומין (לעיל כו: וע"ש במוסף רש"י). ומשתתפין. במבוי (שם) שיתופי מבואות (קדושין לד.). חרץ מן המים ומן המלח. דלמא מידי דמזון הן וטעמא דעירוב משום דדעתו ודילמתו דבריו דמוקים מהאמת. והכמון מה שכתוב מלד שאני בביאור הגאון מוהר"ר ווילגא זצוק"ל בס"ע ש"ח סי' שסז במה שכתב המתחבר שם סוף ס"ח אבל כופין אותו בב"ד לערב עמהן וכתב הגאון שם ס"ק י' וז"ל אבל כופין מוספתא וגמ' בעירובין דף פ ע"ב ליתא אחריתא בב"ד שאני וכל"ל. וט"ס שם בגמ' שכתוב מלד שאני עיין שם. עכ"ל הגאון. ודברי אלגיס מייס הם דלפ"ז א"ל למ"ש הרב"י וטור שם סי' שסז שמקור דין זה נלמד מדברי הס"מ. כ"א ממוספתא ומלמוד ערוך הוא. וכמ"ש שם בהקדמת נכד הגאון המחבר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דליכא מחיצות מאימתי רב חייא בר אשי אמר כל"ל ותיבות ל"א מלד שאני ממתק: (ב) שם במשנה כל שהוא לא כל"ל ואות ו' ממתק: (ג) שם גמ' ומאי שנא שמ"ע:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ל"א מלד שאני. נ"ב בב"ד שאני. [ועי' בפי' הגאון על מ"ח סי' שסז ס"ק י']:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' ל"א מלד שאני. עי' עלי אלמוגים סי' שעב ס"ק לה דף קיח ע"ב בד"ה ומה נראה לי וכו' ודבריו המוקים מהאמת. והכמון מה שכתוב בזה בביאור הגאון מוהר"ר ווילגא זצוק"ל בס"ע ש"ח סי' שסז במה שכתב המתחבר שם סוף ס"ח אבל כופין אותו בב"ד לערב עמהן וכתב הגאון שם ס"ק י' וז"ל אבל כופין מוספתא וגמ' בעירובין דף פ ע"ב ליתא אחריתא בב"ד שאני וכל"ל. וט"ס שם בגמ' שכתוב מלד שאני עיין שם. עכ"ל הגאון. ודברי אלגיס מייס הם דלפ"ז א"ל למ"ש הרב"י וטור שם סי' שסז שמקור דין זה נלמד מדברי הס"מ. כ"א ממוספתא ומלמוד ערוך הוא. וכמ"ש שם בהקדמת נכד הגאון המחבר:

מוסף רש"י

בשירי עירוב. שהיה עירוב במקום המשתמר לכמה שבתות ונתמעט האוכל משיעור ב' סעודות מקילין בה לאכסורי (לעיל מז:). במה דברים אמורים. דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתלה, בעירובי תחומין. דשמא חוב לו להפקיד אלפים למזרח על מנת להשתכר באלפים למערב, אבל בעירובי חצירות. אין שם הפסד אלא ריוח (שם)

שאני התם דליכא מחיצות (א) [א] ל"א (ב) מצד שאני אתמר רב חייא בר אשי אמר א עושין לחי אשירה ור' שמעון בן לקיש אמר עושין קורה אשירה מאן דאמר קורה כל שכן לחי ומאן דאמר לחי ב אבל קורה לא כתותי מכתת שיעוריה: **מתני'** נתמעט האוכל מוסיף ומזכה ואין צריך להודיע (ג) ג נתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע ד כמה הוא ה שיעורן בזמן שהן מרובין מזון שתי סעודות לכולם בזמן שהן מועטין כגרוגרת ו לכל אחד ואחד ז אמר ר' יוסי ח במה דברים אמורים בתחילת עירוב אבל בשירי עירוב כל שהוא (ט) י ולא אמרו לערב בחצירות אלא כדי שלא לשכח את התינוקות: **גמ'** במאי עסקינן אילימא במין אחד מאי איריא נתמעט אפילו כלה נמי אלא בשני מינין אפילו נתמעט נמי לא דתניא י כלה האוכל ממין אחד אין צריך להודיע מב' מינים צריך להודיע איבעית אימא ממין אחד ואיבעית אימא משני מינין איבעית אימא ממין אחד מאי נתמעט נתמטמט ואיבעית אימא משני מינין ח כלה שאני: ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה וכו': (ט) אמר רב שיזבי אמר רב חסדא זאת אומרת חלוקין עליו חביריו על ר' יהודה (י) דתנן אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת פשיטא דחלוקין מהו דתימא הני מילי בחצר שבין שני מבואות אבל חצר של מבוי אחד אימא לא קמשמע לן: כמה הוא שיעורו וכו': כמה הוא מרובין אמר רב יהודה אמר שמואל שמונה עשרה בני אדם שמונה עשרה ותו לא אימא (כ) משמונה עשרה ואילך ומאי (ל) שמונה עשרה דנקט אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לדידי מיפרשא לי מניה דאבא כל שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן ואין מגעת גרוגרת לכל אחד ואחד הן הן מרובין וסגי במזון שתי סעודות ואי לא (הן הן) מועטין נינהו ואגב אורחיה קא משמע לן דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות: **מתני'** בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח דברי ר"א רבי יהושע אומר ככר הוא עירוב י אפילו מאפה סאה והוא פרוסה אין מערבין בה ככר (מ) כאיסר והוא שלם מערבין בו:

גמ'

שאני התם דליכא מחיצות. ומבוי מגולה הוא ואינו נוח לשומרו הילכך כופין אותו אבל להתיר בטלטול לעולם אימא לך דבעינן דעת: **כ"ש לחי.** דאין לו שיעור לרחבו ועוביו: **אבל קורה.** לריכה טפח לקבל אריח ובריאה כדי לקבל אריח ואי אשירה כיון דבעינא שריפה דכתיב (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש שיעורה לאו שיעורא היא דכשרופה דמיא: **מתני' נתמעט האוכל.** משיעורו ולקמן מפרש שיעורא בגמתני': **ואינו צריך להודיע.** שהרי כולן נתרלו בתחלה: **וצריך להודיע.** לדיורין שניתוספו אם דעתן בעירוב וכגון שמערב משלהן וטעמא פריסת לעיל (ה). ותרתי קתני מוסיף ומזכה אם משלו מערב וצריך להודיע אם משלהן מערב: מרובין ומועטין מפרש בגמרא: **שירי עירוב.** שנתמעט משעורו: **כל שהוא.** אין צריך להוסיף (ו) [ורבי יוסי פליג אמ"ק]: **לא אמרו לערב בחצירות.** לאחר שנשתתפו: **אלא אלא לשכח.** תורת עירובי חצירות מהתינוקות הבאין (מ) הלכך מקילינן ביה: **גמ' במאי עסקינן.** דקתני בנתמעט אין צריך להודיע הא כלה לגמרי צריך להודיע אם בא לערב: **במין אחד.** שחוזר ומערב מן המין הראשון: **מב' מינין.** שעירב בשניה ממין אחר: **צריך להודיע.** וקא סלקא דעתך והוא הדין לנתמעט: **נתמטמט.** כלה לגמרי: **איבעיא אימא מב' מינין.** ודוקא נקט נתמעט ודקא קשיא לך מברייתא כלה שאני דברייתא כלה דווקא נקט אבל נתמעט אפילו מב' מינין אין צריך להודיע: **זאת אומרת חלוקין הן.** דלא תימא הא במה דברים אמורים לפרושי אתי: **במה דברים אמורים.** דצריך דעת: **בעירובי תחומין.** שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שבנגדה: **פשיטא.** דשמעינן מינה דחלוקין דהא בעירובי חצירות נקיט ואתי וקתני צריך להודיע: **מהו דתימא.** לעולם רבי יהודה בההוא מפרש הוא ומתני' דהכא בחצר שבין שני מבואות דלא ידעינן בהי ניחא ליה: **קמ"ל.** רב שיזבי דשמיעא ליה מרביה דבמבוי אחד עסקינן: **ומו לא.** בתמיה. כ"ש דטפי מהכי הוו מרובין: **לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא.** דלקולא קתני בזמן שהם מרובים דבגרוגרת דידהו הוי יותר מב' סעודות סגי בב' סעודות ולא בעינן גרוגרת לכל חד וחד כשהן מועטים דלא מטי גרוגרת דידהו לב' סעודות סגי בגרוגרת לכל אחד ולקולא: **כל שאילו מחלקו מזון ב' סעודות ביניהן ואין גרוגרת לכל א'.** שיש בהן בני אדם יותר ממנין גרוגרות של שתי סעודות מרובין מינהו ותנן במתני' דלא בעי בגרוגרת לכל אחד אלא כשיש בו מזון שתי סעודות סגי: **ואי לא.** שאין מנינם רב כמנין גרוגרות של שתי סעודות לא בעי שתי סעודות אלא בגרוגרת לכל אחד היינו פירוש דמתניתין ורב יהודה דנקט שמנה עשרה ולא תנא כדאמרינן אגב אורחיה דבעי לפרושי מתני' נקט חושבנא ולאשמעינן דמזון שתי סעודות הוו שמנה עשרה גרוגרות: **מתני' ככר.** שאפה סאה בככר אחד ונטל ממנו מעט ושוייה פרוסה אין מערבין בה וטעמא מפרש בגמרא [פא.]: **ככר.** קטן כמדת איסר: **והוא שלם מערבין בו.** ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה בגרוגרת לכל אחד ואחד:

גמ'

לעולם הוא זכות להן (לקמן צה.). **בכל מערבין.** עירובי חצרות ותחומין (לעיל כו: וע"ש במוסף רש"י). **ומשתתפין.** במבוי (שם) שיתופי מבואות (קדושין לד.). **חרץ מן המים ומן המלח.** דלמא מידי דמזון הן וטעמא דעירוב משום דדעתו ודילמתו דבריו דמוקים מהאמת. אפי' הן מאה ויותר כשיעור שתי סעודות להן העירוב. ואע"פ שאין העירוב מגיעם כגרוגרת. אבל (להן) [כשהן] מועטין פחותין מי"ח בני אדם, צריכין להיות עירובן כשיעור גרוגרת לכל אחד ואחד. ואם הוא פחות צריך להוסיף בעירוב למלאות לכל אחד ואחד כגרוגרת. א"ר יוסי במה דברים אמורים שצריך מזון לשתי סעודות למרובין, או כגרוגרת לכל אחד ואחד למעוטין בתחלת העירוב. אבל בזמן שעירב כשיעור שנתנו חכמים לערב ונתמעט ונשתייר הימנו כל שהוא כשר. **מתני'**, **בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים כו'.**

והני לא זייני, שנמקום מזונותיו של אדם משונה דילתו ושניתתו (קדושין לד.).